

KUKORELLY ENDRE

Ó, alt, öreg, ős, régies

„A költőnek az volt a szándéka, hogy még hat regényt ír, amelyben kifejthette volna nézeteit a fizikáról, a polgári életről, a háborúról, a történelemről, a politikáról és a szerelemről, ahogyan az *Ofterdingen*ben a költészetről tette.”
(Ludwig Tieck kiegészítése Novalis *Heinrich von Ofterdingen* című regényéhez)

„Tomorrow, and tomorrow, and tomorrow”
(Shakespeare: *Macbeth*)

(Költészet. Történelem. 2006) Volt egy harang a templomkert sarkában. Rozsdásodó vas harangláb, fölötte vas sátortető. Nem igazán templomkert; amikor a területet parcellázták, kijelölték az építési telkeket, négy saroktelket üresen hagytak a tisztviselőtelep közepén, és az egyikén épült egy kisméterű templom. Átlósan szemben szatócsbolt, a másik kettő üresen maradt, ott fociztak a helyi fiúk. Nyáron (K) is, a helyi parasztyerekekkel, minden este. Irgalmatlanul kellett zuhognia ahhoz, hogy ne. Hol az egyikén játszottak, hol a másikon, legtöbbször az iskola melletti, a hévmegállótól a Duna felé tartó fútca bal oldalára eső telken, talán mert az kevésbé volt göröngyös. Franc tudja, miért. Az is göröngyös volt, és átszelte egy össze-vissza kacsázó ösvény, de az senkit nem zavart. (K)-nak mindegy volt, hol játszanak, bárhol leállt volna focizni. Vajon mi lett azzal a régi haranggal? Körbe forognak a dolgok. Ha egy valami körbe forog, mind ugyanúgy tesz. Egymást majmolják a dolgok.

(Polgári élet. 2001) Meghalt a Margit. Erős, férfias hangja volt, két szomszédos ker-
ten át hallod. A bukszusbokrokon át, mindenén át. A levegőégen át. Jön, megy, ki-
bál, intézkedik, hangosan, parancsolóan nevet, senki nem mer ellentmondani neki.
(K) évekig nem látja. Aztán látja, ahogy egy villamos kerekesszékekben furikázik a fő-
út közepén. Na, mi van? ordít (K)-ra, *már* megnősültél? Elvetted azt a szép kis zsidó-
lányt? Még nem? És legyint. Sose fog, mondja maga elé. *Már*. Halkan harsog. Milyen
fürgén tud gurulni egy ilyen fura jármű! Miféle szép kis zsidólány, morfondírozik
(K). Szorítja Margitka a szék támláját, lencse nagyságú foltok pettyezik a kézfejét.
A telepieket Kalászon temetik. Két temető is van, az egyik már nem működik, évek
óta megtele. Ha meghal egy kerekesszékes, mi lesz a kerekesszékeivel? Volt tehenük
Margitkáéknak, (K) legalábbis így emlékszik. A tehénszagra mindenképp emlékszik.
A férjre nem emlékszik. Mi lesz egy tehénnel? Mi lenne, levágják. Mi lesz a férjekkel.
Mi lesz a szép kis zsidólányokkal?

(Szerelem. Háború. 1962) Vonattal mennek, Füreden át kellett szállni a helyi buszra Tihanyig, itt fognak *üdülni*. Volt két kisebbfajta bőrönd, egy táska meg egy oldaltáska, az oldaltáskát vitte (K), a két bőröndöt (K) apja, a táskát az anyja. A húgánál nem volt semmi, saját magát vitte. Reggelire adtak sajtot vagy dzsemet és egy kis darab becsomagolt margarint. Két zsömlét. Háromszögletű sajtok, ezüstpapírba csomagolva. A könyvtárszobából (K) kikölcsönöz két könyvet, a parton olvas. Nem vittek magukkal könyvet nyaraláshoz? Három vagy négy nagyobb lány napozott mellettük, azokat figyelgette olvasás közben. Olvasás helyett. A lányok nem figyeltek semmire, arra figyeltek, hogy ne figyeljenek. Forgolódtak a napon. Hát, has. Barnultak. Volt pingpongbajnokság, (K) lett az első, a lányok ebben sem vettek részt. Nem jöttek oda. Igazából a pingpongbajnokság (K) szerint arra lett volna jó, hogy a lányok észrevegyék (K)-t. Milyen ügyes, satöbbi. Azért nyeri meg a bajnokságot, hogy emiatt majd történjen valami. De ha nem nézi senki, és akit legyőz, még az is gyorsan elsomfordál onnan, akkor mi okozza a feszültséget? Minek ez a feszültség, amit érez? Betegség? A szülei nézik, örülnek, hogy győzött, még néhány unatkozó lödő-rög az asztal körül, (K)-ra mosolyognak, aztán mennek lefeküdni.

(Polgári élet. 1962, 2006) Siet Lacika a főutca közepén, imbolyog a feje. Jobbra, balra, jobb, bal. Inog. Pont középen megy, valahogy látszik rajta, hogy erre koncentrálna. Lacika hatvan legalább. (K) tudja úgy nézni, hogy a Laci visszafiatalodik. Gyerek Lacika. Öreg látvány. Alt László. (K) tud úgy nézni az élőkre, mintha már meghaltak volna. Átalakul az öreg látvány gyereklátvánnyá. Bim-bamozott a Laci feje a nyakán. Amikor a pap kísért a templom elé harangozni misére, Lacika is rohant a harangállványhoz, *széles* vigyorgással. Széles fej, széles vigyor. Öreg, nem mosolyog, félig elnyílt száj, fölszege a fejét, mintha látna valamit az égen. Lát valamit. Ki fogja majd le ennek az embernek a szemét? Volt egyszer egy ember, szakálla volt, kender. (K) úgy nézi, ahogy pestiek néznek egy parasztot. Ahogy zsidók nézik a gójt.

(Szerelem. 2006) Felül az ágyban ((C)), a sarok felé mutat. Ott van, mondja. Suttog. (K) azonnal felébred. Teljesen. Tökéletesen éber, ez a katonaságtól van, a katonaságotól van így, ha felébred, egészen felébred. Kezét ((C)) vállára teszi, szépen visszanyomja a párnára. Nincs ott semmi. De, ott, mutatja ((C)), egy bagoly! Vagy az valami... Nem fejezi be, meredten néz, kicsit megrázza a fejét. *Gaboly*, mondja. Semmi, nincs ott bagoly, semmi valami, én vagyok itt, mondja neki (K). Nem minden éjszaka van ott az a valami-semmi-nincs. Amikor (K) látja, hogy ((C)) elaludt, megnézi magának azt a baglyot. Azt a valamit. Azt, ami *semmi-nincs*. ((C)) azonnal elalszik, (K) nem. Aztán elalszik.

(Fizika, történelem. 1962) Megvastagodnak – meg még mi minden történik hatvan év alatt a cseresznyefákkal. Kiszárad, kivágják. Túl magasra nő, nincs visszanyesve. Foci előtt, ha korán ért ki a pályához, (K) felmászott az egyikre. Valahogy akkoriban

mintha tovább tartott volna a cseresznyeszezon. Nagyszemű germesdorfi, a szezon vége felé megkukacosodott mind. Kettényitod, a mag mellett ott a kukac, nem eszed meg. De minek nyitogatni. Nem vacakol vele, nem nyitogatja, megeszi úgy, ahogy van.

(Szerelem. 1995) Az egyik csatorna éjjel 11-kor átvált pornóra. Egyből szopni kezd két nő egy férfit, a harmadik nő az ajtóból műfelháborodott képpel bámulja a jelenetet, és maszturbálni kezd. Az a feleség. Lúzer feleségszerep pornófilmen, akit aztán bevesznek, ő is szophat. Minden rossz, kivéve a nőket, meg azért a pasasnak se lehet túl rossz, hogy kiszopják a faszát, gondolja (K). A rendező rendezgeti őket, de mit csinálnak közben az operatőrök? Nézi, kinagyítja, irigykedik? Vagy unja? És mi-ből él meg ez az egész, ha ingyen lehet nézni? Kifigyel a képből az egyik csaj, látszik, hogy fáj neki, amikor a csákó betolja a seggébe a faszat. Aztán az arcára veri, az nem fáj.

(Történelem. 2006) Ne sopánkodj *annyt*, Jóska, mondja neki (K). Jóska előbb fontoskodva elvállalja a melót, amit (K) ajánl neki, utána sopánkodik. Így meg úgy, hát ezt így *végképp* nem lehet *megoldani*, közli, és olyan gondterhelt képet vág, mint egy kiöregedett színésznő, aki azt akarja, hogy még az utolsó sorban is lássa mindenki, miféle gondok úzik. Ingatja a fejét. (K) ilyenkor megnézi a telefonját, hogy addig is, amíg Jóska kiingatja a fejét, valami hasznosat csináljon. Megnézi a Google-on, hogy Hermésznek hány gyereke volt, aztán hogy mikor volt a künoszkephalai csata. Krisztus előtt 197. Flaminius lenyomta V. Philipposz makedón királyt, elfoglalta Hellaszt. Jóska sorolja az ezt meg azt, mit kell megoldani, (K) nem figyel, bólogat, jól van, mondja, rendben, jó lesz így. Tegeződnek. Balázssal (K) nem tegeződik. Lerázza a Jóskát. Balázs meghalt. Jóska is meghalt már.

(Szerelem. Háború. 2006) Hú, nem kérek, tiltakozik ((C)). Jó, mondja (K). A sör keserű, folytatja ((C)). Kicsit vár, mintha azon gondolkodna, hogy *mi még* a sör, azon kívül, hogy keserű. És bűdös. És buborékos! Sörszagú, válaszolja (K), nem *kell* innod belőle. Egyszóval bűdös, ragaszkodik hozzá ((C)). Jó-jó, mondja (K), sörszagú, söríze van. Kérsz vizet? Nem is értem, hogy lehet meginni! (K) az ásványvizes flakon felé bök. Töltsék? Egy kis sört töltsél, de legyen rajta sok hab! Még! Jó, elég!

(Történelem. 1977) Egyszer nagyon hosszan állt a sorban a Nyugati pályaudvar előtt, nagyon hidegben. Banán miatt. *Banana, yes, banana*. Elviselhetetlenül sokáig, az elviselhetetlen hidegben. Van, ami sokkal jobb, mint amennyire jó. (K) látja magát, ahogy ácsorog, látja azt a sok embert, akik valami el nem gondolhatóan jobb felé araszolnak előre a jeges szélben. Egy nő kiáll a sorból, a fejét rázva indul a Váci út irányába. Aki mögötte áll, lép egy nagyot, és nyilván örül egy kicsit. Kinek jobb. Kinek mi jobb.

(Szerelem. Háború. 1988) Még akkor se szállna le rólam!, na, hát ez volna a börtön. Elhelyezkedés. Lecsavarni, kikapcsolni, mint egy komputert, kirántani a konnektorból a dugót. Totális passzivitás, mindent én mondjak meg, én találjam ki, ráadásnak a szorongás, hogy becsődöl, ellopják, elveszítem, ezt nem kérjük. Hanem menjen és nyüzsögjön. Csinálja, vegyen részt, amiben akar, hogy aztán a vágyakozástól és boldogságtól sikítózva meneküljön vissza hozzám. Igen, kislány. És csak halkán sikítozni! Halkabban sikoltozzál, mert odaszólok. Megfogja ((C)) kezét. Hideg a keze. Fogja, elereszti. Meg vagyok fázva, mondja ((C)). Ülök egy nő szagában, gondolja (K). Ilyen hideg a kezem, érzed? mondja ((C)). Nem érzem, az én kezem is hideg, válszolja (K). Lehültem nullára, gondolja.

(Fizika. 1911, 1951, 1986) Kubikus. Vagy kubikos. Régi, az ötvenes évek elején, a harmincas évek végén készült fekete-fehér filmekben látott ilyen. Földmunkások, vállukon ásó vagy csákány, ballagnak a dűlőúton, és nehéz a sorsuk. Zord arcok, kalap a fejükön, lassan lépegetnek, minden apró mozdulatot meggondol a testük. Kubikolnak. Ás. Lapától egész nap, aztán beáll a sorba, és megkapja az illetményét. Mely kevés. Középkorú férfiak, harminc fölött már öregek. A saját nagyapjukká öregíti őket, hogy álló nap a kőkeményre szikkadt talajt bontják a csákányukkal. Nem beszél egyik se, nem mosolyodik el, nem hessegeti a legyeket az arca előtt, az fölösleges mozdulatokkal járna. Szalonnáznak az árokparton. Egy kanna langyos víz, szalonna, kenyér, hagyma, bicska. A nadrágja szárába törli *a nehéz sorsú ember* a bicskáját, egy mozdulattal bekattintja, a nadrágja zsebébe *süllyeszti*.

(Fizika. Polgári élet. 1911, 1962, 2021) Süteményformák, talán alumíniumból. Félhold-, csillag-, szívalakú. Tortaforma, lejáró kerek lap, kallantyúval kell a pántot összehozni. Elromlott a kallantyú. Bögrék, mind más, repedt, csiricsaré, van füle, nincs füle, elég csúfak, szépen csúnyák. Vájdling, fazék, itt-ott lejött az oldalukról a zománc. Sok öreg edény, ezeket ki kell majd egyszer dobni? Vagy valami haszon is *származik* belőlük? Virágföld, palánta, bab? Kibújt ma – január 24. – mindenesetre két tő hóvirág a bejárat előtti füves részen, ahol szokott. Erre a piros lábosra emlékszem nagyanyám kezében, gondolja (K). Ez a haszon. Kívül piros, belül szürkés-kék. Mint egy többnapos parizer.

(Költészet. 1969) Belép az antikváriumba. Túl rövid a haja, mindenki tudja róla, hogy katona. Gondolja (K). Ebből bárki rájöhet. Aki ránéz, az tudja, még szerencse, hogy nem néznek rá. Már nem katona, két és negyedórája, de az nem látszik. Egy angströmöt se nőtt azóta a haja. Fogalma sincs róla, mi látszik és mi nem. Vagy hogy milyen hosszú egy angström. Mikes Kelemen levelei, két kis kötet, 30 forint. Az antikvárium az Andrássy úton volt, nem messze az Operától, azon az oldalon. A másik oldalon ment hazafelé, mert odasütött a nap. Hazaér, leveszi a farmerét, fekszik az ágyon. Nincs otthon senki. Van zsemle és sajt.

(Háború. 1951) Harminchat éves, magas, kopaszodik. (K) apja. Jóképű. Ő lesz (K) apja. Majd, nagyjából egy év múlva. Van állása, kész csoda. Egy Tamás nevű volt katonája segített ebben, (K) apjának a századában szolgált az orosz fronton. *Pártvonalon* segített, mert ez a Tamás kommunista volt. Rendes ember. Nem tudom, milyen volt, alig ismertem, mondta egyszer (K) apja a fiának. A századában az egyik honvéd, magánakvaló, csöndes fickó. Nem tudja, mi lett vele. Pár napja dolgozott csak, mesélte egyszer (K)-nak, amikor egy nap, ahogy kilépett a bank kapuján, ott várta őt ez a Tamás. Együtt indultak az Erzsébet térig, (K) apja ajánlotta neki, hogy igyának egy kávét vagy valamit, de Tamás csak rázta a fejét. (K) apja, hiába kérdezte tőle, hogy mi van, van-e valami baj, a fickó érthetetlenül motyogott, aztán a tér közepén, a kútnál megérintette (K) apjának a karját, szembefordult vele, megrázta a kezét, és otthagyta. Csak úgy otthagyott, mondta (K) apja a fiának, se szó, se beszéd. Nem láttam többé. Próbáltam keresni, de fogalmam se volt róla, hol lakik. 1950 nyara. Meleg este volt, augusztus eleje talán, ilyesmi, mint most. (K) és az apja a kisház teraszán ülnek, ég a gyertya. Tücsök és béka. A kutyák hallgatnak a melegben.

